

Danske Professionshøjskoler: Ny prioritering af investeringer i uddannelse

Prioritering af uddannelsesinvesteringerne

Samfundets investeringer i videregående uddannelse er afgørende for både den enkeltes livschancer og jobmuligheder, for vækst og skabelsen af arbejdspladser i den private sektor og for kvaliteten af den offentlige sektor. Professionshøjskolerne uddanner til både den offentlige og private sektor blandt andet medarbejdere til professioner i undervisnings- og sundhedssektoren hvis kompetencer er afgørende for fx udvikling og undervisning af børn og unge og pleje af patienter og ældre.

Med finansloven 2016 skal professionshøjskolerne spare 2 pct. eller ca. 82 mio. kr. årligt på uddannelserne de kommende år. De 2 pct. årlige indhug i taxameterbevillingerne løber i 2019 op i knap 330 mio. kr. og skal ses i lyset af, at vi allerede er udfordret på at opretholde kvaliteten i uddannelserne samtidig med, at uddannelserne løbende skal udvikles og leve op til bl.a. nye krav til kvalitet i den offentlige sektor.

Det danske paradoks

Professionshøjskolernes uddannelser har de seneste årtier været underlagt en række effektiviseringsprogrammer, der samtidig har reduceret bevillingerne til uddannelse. Det har været muligt at realisere en række af besparelserne gennem fornuftige effektiviseringstiltag, men disse har samtidig ført til et snigende fald i kvaliteten på visse uddannelser.

På pædagoguddannelsen har vi konkrete eksempler på, at der med faldende bevillinger på over 20 pct. de seneste 20 år har været nødvendigt at reducere i ugentlige antal direkte undervisningstimer, samt at der på nogle uddannelsessteder er kommet 2-3 gange så mange studerende på et undervisningshold. Se notat om pædagoguddannelsen før og nu, [link](#).

Danmark ligger samtidig på en 3. plads i OECDs opgørelse fra 2011 over samlede udgifter til videregående uddannelse pr. studerende i forhold til BNP pr. indbygger. Danmark prioriterer på den måde at foretage markante investeringer i uddannelsessektoren.

De nye besparelser med finansloven for 2016 betyder imidlertid, at samfundets udgifter til SU er på vej til at overhale de direkte investeringer, vi foretager i undervisningen på uddannelserne. I Danmark bruger vi årligt 15,2 mia. kr. på SU til studerende på de videregående uddannelser og et tilsvarende beløb (15,4 mia. kr.) på uddannelsesinstitutionerne. Spørgsmålet er derfor, om tiden er inde til at overveje, om det er den rette politiske prioritering – er balancen blevet forrykket?

SU i de nordiske lande til inspiration

SU-systemet er afgørende for, at alle unge uanset baggrund har muligheden for at læse en videregående uddannelse og bidrage til samfundet med kompetencer på videregående niveau. Det fundament skal fastholdes, og Danske Professionshøjskoler har intet imod, at danske studerende er omfattet af et rimeligt SU-system.

I en tid med meget skarpe begrænsninger på de offentlige budgetter i stat, regioner og kommuner er det dog spørgsmålet, om ikke både de studerende og samfundet ville have glæde af, at forholdet mellem udgifter til SU og bevillinger til uddannelser blev ændret i et omfang, der giver et reelt løft af kvaliteten af vores videregående uddannelser, så vi fortsat kan måle os med de lande vi normalt gør.

Tænketanken DEA har senest i et notat fra december 2015 sammenlignet SU'en og erfaringerne med reformer i de andre nordiske lande, [link](#). Af notatet fremgår det, at det danske SU-system er det mest generøse i de nordiske lande, og sammenligner vi de nordiske lande med øvrige OECD lande har vi i Norden den laveste andel af private investeringer i uddannelse.

I Danmark er den højeste stipendietakst til SU i 2016 på 5.941 kr. før skat om måneden, og på årsbasis bliver det til 71.292 kr. Derudover kommer muligheden for et SU-lån på 3.040 kr./måned. Dvs. et årligt rådighedsbeløb for de studerende på maksimalt 107.772 kr. I eksempelvis Norge er situationen en anden. Her får de studerende ikke et stipendie, men har mulighed for at tage et lån på 82.754 kr. årligt, og hvis de består eksamenerne, kan de få eftergivet 40% af lånet årligt¹. Se i øvrigt tabel 1, hvor vi sammenligner forskellige SU-scenarier inspireret af den norske model.

SU i professionshøjskole-sektoren

På professionshøjskolerne har vi ca. 71.000 studerende under uddannelse, og vi uddanner årligt næsten 4 ud af 10 på de videregående uddannelser. De seneste opgørelser fra 2014 viser, at staten bruger i størrelsesordenen 4,1 mia. kr. i SU-stipendier til de studerende på professionshøjskolerne. Med skelen til fx Norge vil en passende andel af disse penge kunne omprioriteres til kvalitetsløft af undervisningen for de selv samme studerende vel at mærke uden at påvirke de studerendes årlige rådighedsbeløb. Følger vi den norske metode og omlægger eksisterende SU-stipendium og -lån til et nyt lån med mulighed for eftergivelse af fx 50% årligt, vil et lidt groft skøn være, at der kan frigives i omegnen af 17.000 kr. pr. studerende pr. år svarende til 1 mia. årligt – før skat og evt. tilbageløb til staten. Ved at eftergive nogle få procentpoint mere af lånet, vil der kunne frigives 800 mio. kr. årligt. Det er penge, som med fordel kunne bruges på uddannelseskvalitet uden at de studerendes årlige rådighedsbeløb på over 100.000 kr. vil ændres. Prisen for denne øgede kvalitet vil dog være, at de studerende vil stå med en gæld efter endt uddannelse, men også med en markant bedre uddannelse.

I Norge er betingelsen for at få eftergivet SU-lånet, at den studerende består alle eksamener. En dansk version kunne være, at den studerende gennemfører på normeret tid evt. med en marginal overskridelse. Vi ønsker stadig, at der skal være uddannelsesmuligheder for alle unge, og disse muligheder må ikke begrænses ved at lave en omfordeling af statens udgifter til uddannelse.

Det er et kendt faktum, at sandsynligheden for at tage en uddannelse stiger, jo bedre socioøkonomisk man er stillet. Resultaterne fra Norge viser dog, at reformen af SU systemet ikke har reduceret den sociale mobilitet i uddannelsessystemet, men derimod øget bachelorproduktionen og studiefremdriften. Det skal dog i givet fald overvejes meget nøje, hvordan det at prioritere midler fra SU til uddannelseskvalitet kan kombineres med en model, der fortsat gør det muligt for alle uanset baggrund og livssituation at læse en videregående uddannelse.

Løft af uddannelseskvaliteten

¹ Tallet for Norge er fra 2015. Bemærk i Norge betales der ikke skat af SU som i Danmark.

En samlet genopretning af de kommende besparelser på de videregående uddannelser og et reelt årligt løft af investeringerne i videregående uddannelse i størrelsesordenen 800 mio. kr. ville for professionshøjskolerne betyde en mulighed for markante løft af kvaliteten gennem flere fastansatte undervisere, flere undervisningstimer, bedre vejledning under praktik, mindre holdstørrelser m.v.

Eksempelvis vil et økonomisk løft på 5.000 kr. af taxameteret til de lavest takserede uddannelser pædagog- og socialrådgiveruddannelsen koste 74 mio. kr. årligt og det ville gøre det muligt at løfte kvaliteten gennem styrkelse af studieintensiteten, underviser- og vejlederressourcer, praktiksamarbejde og tiltag, der understøtter fx den sociale mobilitet.

Fakta

Tabel 1. Sammenligning af SU scenarier inspireret af den norske model for uddannelsesstøtte

SU pr. studerende årligt (kr.)	Nuværende SU satser	Scenarie: Lån med 40% eftergivelse som i Norge	Scenarie: Lån med 50% eftergivelse	Scenarie: Lån med 55% eftergivelse	Scenarie: Lån med 60% eftergivelse
SU stipendie til udeboende før skat 2016	71.292	0	0	0	0
SU lån 2016	36.480	107.772	107.772	107.772	107.772
I alt til rådighed pr. studerende før skat 2016	107.772	107.772	107.772	107.772	107.772
Mulighed for eftergivelse af lån i % af rådighedsbeløb for studerende	0%	40%	50%	55%	60%
Mulighed for eftergivelse af lån i kr.	0	43.109	53.886	59.275	64.663
Mulighed for eftergivelse af lån i % af nuv. SU stipendie	0%	60%	76%	83%	91%
Estimat på årlig forsørgelsesudgift pr. studerende før skat	71.292	43.109	53.886	59.275	64.663

Antagelser: Der er taget udgangspunkt i SU stipendietaksten før skat til udeboende studerende før evt. yderligere tillæg og SU lån før skat og evt. tilbageløb til staten. Når der sammenlignes med Norge skal man være opmærksom på, at der ikke betales skat af SU i Norge. Studenterårsværk på professionshøjskolerne er i øvrigt estimeret til 61.536 i 2016. Kilde: SU.dk, FL2016, UFM.